

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

ШАФЕТА ВАЛЕРІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

УДК 780.647.2.03(477.83-25)«19/20»(043.5)

ЕВОЛЮЦІЯ КОЛЕКТИВНОГО БАЯННО-АКОРДЕОННОГО
ВИКОНАВСТВА ЛЬВІВЩИНИ У КОНТЕКСТІ МУЗИЧНИХ
НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНИ ХХ СТОЛІТТЯ

17.00.03 – музичне мистецтво

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата мистецтвознавства

Суми – 2021

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі народних музичних інструментів та вокалу Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
ДУШНИЙ Андрій Іванович,
завідувач кафедри народних музичних інструментів та вокалу Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич).

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор,
Народний артист України
ЄРГІЄВ Іван Дмитрович,
професор кафедри народних інструментів Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової (м. Одеса);

кандидат мистецтвознавства, доцент
КУНДИС Руслан Юрійович,
доцент кафедри режисури та хореографії факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені І. Франка (м. Львів).

Захист відбудеться 11 травня 2021 року об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.053.04 у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 214.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.

Автореферат розіслано 10 квітня 2021 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О.А.Устименко-Косоріч

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. У мистецько-культурному просторі України одне з чільних місць належить виконавству на народних музичних інструментах. Розмаїття музичного інструментарію, що існує на теренах України зумовлене, насамперед, унікальністю її геополітичного розташування. З точки зору загальноукраїнських процесів ансамблевого народно-інструментального мистецтва загалом та формування традиції баянно-ансамблевого музикування зокрема, Львівщина відрізняється за хронологією розвитку та мистецькою специфікою. Ці особливості обумовлені засвоєнням естрадного акордеонного виконавства через західноєвропейські впливи, відсутністю фольклорної традиції гармошкового музикування дорадянського періоду і початком формування фахової баянної освіти в регіоні у 1940–1950-ті роки.

Сьогодні Львівщина є провідним центром популяризації баянно-акордеонного мистецтва не лише у західноукраїнському регіоні, а й на національному рівні, що підтверджується проведенням всеукраїнських та міжнародних конкурсів, науково-практичних конференцій з народно-інструментального та баянно-акордеонного виконавства, видання навчально-методичної і нотної літератури, активність розробки наукових досліджень у даній галузі тощо. Нині на Львівщині успішно функціонують та створюються фольклорні, естрадно-фольклорні, фольклорно-академічні, фахово-академічні, навчальні колективи з баянами-акордеонами у складі (від дуету до оркестру), які стали невід'ємною складовою мистецько-культурних процесів сьогодення. Чимало з них демонструють вихід на національні та міжнародні рівні виконавської практики, беручи участь у гастрольних турах, фестивальних акціях, виборюючи призові місця й відзнаки на мистецьких змаганнях, популяризуючи українську баянно-акордеонну творчість. Кращі представники успішно реалізують себе як організатори баянно-акордеонних колективів, викладачі фахових закладів, члени журі конкурсів, майстри інструментарію, композитори та дослідники, розвиваючи здобуті знання і навички у міжнародній діяльності.

Окремо слід відзначити спадкоємність освітніх, методико-педагогічних, інтерпретаційних і творчих засад у функціонуванні колективів на базі окремих навчальних закладів сформованих з представників класів відомих педагогів, що підтверджує наявність у регіоні сформованої школи баянно-акордеонного виконавства із власними, специфічними методичними та виконавськими здобутками. Зазначені аспекти дедалі частіше привертають увагу дослідників, які звертаються до аналізу діяльності окремих яскравих персоналій – організаторів та керівників колективів, творців репертуару, видатних викладачів (засновників та лідерів авторських шкіл), освітньо-фахових осередків з послідовними традиціями плекання колективних форм музикування – ансамблів та оркестрів з баянами-акордеонами у складі. Однак, цей значний науковий доробок у галузі народно-інструментального мистецтва залишається недостатньо вивченим,

що унеможливило здійснити певні узагальнення, виявити глибинні закономірності та процесуальність його розвитку.

Отже, актуальність дисертаційної роботи значною мірою зумовлена відсутністю масштабного системного аналізу ансамблевого та оркестрового музикування за участі баяна-акордеона на Львівщині, як одного із потужних центрів академічного народно-інструментального мистецтва України. Напрацювання львівської баянно-акордеонної школи та баянно-ансамблевого виконавства сьогодення є досить істотними, їх обсяг, множинність проявів, внесок у народно-інструментальні процеси та суспільне життя, мистецький рівень зумовлюють потребу докладного аналізу, художньої оцінки та осмислення їх значимості в контексті національно-культурних процесів, що й вплинуло на вибір теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами. Дисертаційну роботу виконано згідно плану науково-дослідної роботи кафедри народних музичних інструментів та вокалу в межах комплексної теми «Музична педагогіка в контексті розвитку інструментального та вокального мистецтва України» й узгоджено з тематичним планом наукових досліджень Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка на 2010 – 2015, 2015 – 2020 роки. Тему дисертації затверджено вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 1 від 26 січня 2011 р.); перезатверджено у новій редакції (протокол № 9 від 30 червня 2020 р.).

Мета дослідження – обґрунтувати регіональну специфіку діяльності колективів народних інструментів Львівщини за участі баяна-акордеона, виявити значення їх соціокультурної ролі та мистецьких напрацювань у контексті провідних національних і європейських традицій.

Відповідно до мети в роботі вирішуються наступні **завдання**:

1. встановити закономірності історичного розвитку, що вплинули на специфіку формування баянно-акордеонного мистецтва в регіоні;
2. висвітлити концертно-виконавську та гастрольну діяльність колективів Львівщини (з баянами-акордеонами у складі), їх функціонування в контексті фахової освіти, репертуарну політику, композиторські напрацювання, методичну й науково-дослідну роботу;
3. розробити типологію різновидів виконавських колективів України і, зокрема, Львівщини з баянами-акордеонами у складі;
4. здійснити класифікацію творчого доробку митців Львівщини для баянно-акордеонних колективів шляхом аналізу концертного та дидактичного репертуару;
5. визначити місце, масштаб і значимість колективного музикування на Львівщині за участі баяна-акордеона в українському і світовому мистецтві сьогодення.

Об'єкт дослідження – колективне баянно-акордеонне виконавство Львівщини у контексті еволюції українського мистецтва ХХ століття.

Предмет дослідження – концертно-виконавська, педагогічно-методична та мистецько-творча діяльність представників баянно-акордеонного мистецтва Львівщини у контексті музичних національних традицій ХХ століття.

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові положення про діалектичний взаємозв'язок, взаємообумовленість явищ і процесів; системно-структурний принцип пізнання творчо-педагогічних процесів, який передбачає цілісність розгляду предмета, виявлення специфіки взаємодії його складових частин, прогнозування подальшого розвитку, а також принципи наступності, інтеграції, зв'язку теорії з практикою та ін.

Теоретичну основу дослідження становлять музикознавчі праці з питань українського народно-інструментального мистецтва, які охоплюють значне коло методичних, історичних, виконавських проблем, у тому числі:

– *узагальнюючі праці з історії української академічної школи народно-інструментального мистецтва* А. Баташева, В. Гуцала, М. Давидова, А. Душного, М. Імханицького, Є. Іванова, П. Іванова, М. Лисенка, Є. Максимова, І. Мацієвського, Л. Носова, А. Огородової, Л. Пасічняк, М. Різоля, А. Семешка, А. Сташевського та ін., словниково-довідникові видання А. Басурманова, А. Душного та Б. Пица, А. Мірека, А. Семешка;

– *праці з проблем народно-ансамблевого та оркестрового виконавства України* Б. Водяного, В. Воєводіна, А. Гуменюка, А. Дегтеренка, В. Дейнеги, Я. Зуляка, О. Ільченка, І. Мариніна, Ю. Лошкова, О. Незовибатька, Т. Сідлецької, та його *регіональної специфіки* П. Дрозди, В. Комаренка, М. Лисенко-Дністровського, Н. Любецької, Л. Пасічняк, О. Трофимчука;

– *роботи, присвячені аспектам баянно-ансамблевого виконавства і творчості* В. Балика, Р. Безуглої, В. Бичкова, Г. Бродського, М. Булди, В. Власова, Д. Варламова, С. Калмикова, В. Марченка, С. Нефедова, В. Понікарової, М. Різоля, А. Сташевського, В. Цицарева;

– *дослідження тенденцій розвитку баянно-акордеонного виконавства, освіти та творчості на Львівщині* Л. Боднар, Н. Гатайло-Мазур, А. Онуфрієнка, Л. Дrajниці, Д. Кужелева, Р. Кундиса, А. Олексюка, М. Паньківа, Б. Пица, С. Пікунець, Л. Посікіри, Г. Савчин, О. Сергієнко, В. Суворова та ін.;

– *роботи, присвячені аналізу діяльності окремих митців регіону* – організаторів, керівників, учасників колективів, а також конкурсних та мистецьких проєктів, педагогів, науковців, творців виконавського і дидактичного репертуару А. Боженського, О. Голдрича, А. Душного, Ю. Дякунчака, Ю. Ісевича, С. Карася, І. Куртого, Е. Мантулева, Л. Мартиніва, М. Оберюхтіна, Я. Олексіва, Б. Пица, Н. Сторонської, Б. Сюти, І. Фрайта, Ю. Чумака та ін.;

– матеріали науково-практичних конференцій, проведених на базі регіональних фахово-освітніх осередків.

Методи дослідження. Для реалізації мети й розв'язання поставлених завдань у дисертаційному дослідженні використано комплекс взаємоузгоджених методів: *аналітичний* – для вивчення наукової літератури,

концертно-гастрольної, конкурсної та композиторської творчості; *історичний* – для аналізу еволюційних процесів становлення та розвитку колективного музикування за участі баяна-акордеона на Львівщині, фахової освіти, традицій виконавства та формування засад творчості для ансамблів та оркестрів за участі баяна-акордеона в контексті соціокультурних процесів в Україні; *структурно-системний* – для систематизації типології різновидів колективного баянно-акордеонного виконавства Львівщини; *культурологічний* – для цілісного та всебічного розгляду феномену як складової української музичної культури; *компаративного аналізу* – для визначення його ролі у розвитку музичного мистецтва України; інші загальнонаукові (узагальнення, синтез, дедукція, індукція тощо) та спеціальні методи, зокрема *музично-теоретичний* – під час вивчення концептуальних засад творчої діяльності.

Матеріалом дослідження є наукові праці, виконавський, композиторський та методико-педагогічний доробок для ансамблів та оркестрів народних інструментів за участі баяна-акордеона, матеріали конференцій, буклети та афіші конкурсів, епістолярій, відгуки провідних науковців, відео- та аудіо записи, матеріали інтернет-сайтів, архівні дані, рецензії та статті у вітчизняній та зарубіжній періодиці та ін.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що *вперше*:

– встановлено закономірності історичного розвитку, що вплинули на специфіку формування баянно-акордеонного мистецтва на Львівщині, на основі комплексного аналізу процесу входження баянів-акордеонів у музично-виконавську практику регіону;

– висвітлено концертно-виконавську й гастрольну діяльність колективів Львівщини (з баянами-акордеонами у складі) та їх функціонування в контексті фахової освіти; розкрито участь і здобутки баянно-ансамблевих колективів Львівщини в конкурсно-фестивальному русі; висвітлено ініціювання конкурсних акцій різного рівня та спрямування тощо;

– розроблено типологію різновидів виконавських колективів України і, зокрема, Львівщини з баянами-акордеонами у складі;

– класифіковано репертуарний доробок для баянно-акордеонних колективів шляхом аналізу оригінальної і перекладної композиторської творчості митців регіону, інспірованої їх потребами;

– надано оцінку виконавській діяльності і творчості колективів Львівщини як складової регіональних, національних та міжнародних музично-мистецьких процесів; підсумовано позиції регіональних ансамблевих форм музикування з баянами-акордеонами у складі в соціокультурних умовах сьогодення.

Уточнено сутність еволюційних процесів ансамблево-оркестрового виконавства за участі баяна-акордеона на Львівщині за напрямками діяльності, структури та функціональності.

Подальшого розвитку набули наукові уявлення про специфіку функціонування колективного баянно-акордеонного мистецтва Львівщини за національним та регіональним критеріями.

Практичне значення роботи полягає в тому, що отримані наукові результати і висновки можуть слугувати основою для подальших наукових розвідок, у процесі науково-дослідницької діяльності магістрантів, аспірантів, докторантів і викладачів. Результати і матеріали дослідження можуть бути використані у процесі фахової підготовки виконавців за спеціальністю «Музичне мистецтво», а також у курсах з історії музики, історії виконавського мистецтва, та методики викладання гри на народних інструментах.

Особистий внесок здобувача полягає у залученні до музикознавчого обігу значного масиву композицій, що складають основу напрацювань для забезпечення репертуарних потреб баянно-ансамблевих колективів регіону різних складів та напрямків [7–10], архівних даних навчальних закладів та документів приватних архівів [13–16], актуалізації здобутків низки виконавських колективів на міжнародному рівні, внеску їх керівників та учасників у фахову освіту, композиторську творчість, організацію колективного музикування та конкурсно-фестивальних акцій, видання нотної, методичної, наукової літератури, реалізацію аудіозаписів, популяризація мистецтва баянно-акордеонних колективів регіону через ЗМІ (публіцистику, участь у теле- та радіопрограмах, Інтернет-проектах [23, 29].

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри народних музичних інструментів та вокалу Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, 2011–2020 рр.) і були презентовані на наукових конференціях та семінарі різних рівнів, а саме: *міжнародних* – «Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ – ХХІ століть» (Дрогобич, 2011 – 2015), «Кримські діалоги: культура, мистецтво, освіта» (Сімферополь, 2011), «Стратегія розвитку художньої освіти та естетичного виховання молоді в Україні у ХХІ столітті» (Луганськ, 2011), «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи» (Дрогобич, 2013, 2014), «Творчість для народних інструментів композиторів України та зарубіжжя» (Дрогобич, 2013, 2015, 2016), «Музичне мистецтво ХХІ століття – історія, теорія, практика» (Дрогобич, 2017) та *всеукраїнських* – «Музична освіта України: проблеми теорії, методики, практики» (Дрогобич, 2011), «Проблеми удосконалення професійної підготовки фахівців мистецьких дисциплін» (Суми, 2011) конференціях; *семінарі* викладачів початкової мистецької освіти (Трускавець, 2020).

Публікації. Отримані наукові результати дисертації відображено в 30 публікаціях автора, з них – 5 статей у наукових фахових виданнях, затверджених МОН України, 1 – у науковому зарубіжному виданні, 1 навчальний посібник, 23 праці апробаційного характеру, з яких 8 – у співавторстві.

Структура і обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаної літератури (395 позицій, з яких нотографії – 57, іншомовних джерел – 36 позицій), додатків, приміток. Загальний обсяг дисертаційного дослідження становить 272 сторінки, основний зміст викладено на 163 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, методи наукового дослідження; розкрито методологічну і теоретичну основу, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; подано апробацію і впровадження результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертаційної роботи.

У **першому розділі «Історичний дискурс формування засад українського ансамблевого виконавства і творчості для баяна-акордеону»** виявлено ступінь наукової розробленості проблеми, визначено понятійний апарат дослідження, окреслено типологію ознаки. Складається із двох підрозділів.

На основі аналітичного та історичного методів визначено та уніфіковано джерелознавчий та термінологічний аспекти ансамблево-оркестрового мистецтва в Україні. Зазначено, що сфера наукової розробки тематики народно-інструментального мистецтва України має потужну методологічну базу, що включає низку докторських та кандидатських дисертацій, підручників, посібників, монографічних видань та ін. Певна систематизація надає можливість відзначити напрями наукового осмислення дослідницького феномену, зокрема в галузях: історії народно-оркестрового виконавства; проблем народно-ансамблевого та оркестрового виконавства України; форм побутування народно-інструментальних колективів; педагогічного аспекту народно-ансамблевого виконавства та питань типології складів ансамблів та оркестрів народних інструментів за участі баяна-акордеона; проблематики академічного ансамблевого виконавства за участі народних інструментів, що торкаються споріднених напрямків дослідження; регіональної фольклорної традиції колективного народно-інструментального баянно-акордеонного музикування (українців, приазовських греків, поляків, клезмерів, росіян та ін.); питань *самодіяльного та аматорського ансамблевого й зокрема баянно-ансамблевого виконавства і творчості*. Ці аспекти вивчення феномену народно-ансамблевого та оркестрового виконавства за участі баяна-акордеона отримали висвітлення з музикознавчої, виконавської, культурологічної точки зору.

Проблеми регіональної фахової освіти на Львівщині середнього та початкового рівнів, навчальних колективів фахових мистецьких закладів краю в контексті національної музичної освіти та діяльність самодіяльних, професійних та фольклорно-естрадних колективів висвітлюються переважно в ювілейних чи рекламних виданнях та розвідках викладачів окремих

навчальних закладів (праці Л. Боднар, М. Давидова, В. Власова, І. Гордельянова, Д. Кужелева, Л. Мазепи, М. Наконечної). Збору, уніфікації та висвітленню матеріалів, опрацюванню архівних документів, оприлюдненню спогадів та рецензуванню мистецьких здобутків регіону сприяли науково-практичні конференції Львівщини («Львівська баянна школа та її видатні представники», «Українські композитори дітям», «Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ – ХХІ століть», «Творчість для народних інструментів композиторів України та зарубіжжя», «Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини», «Музична освіта України – проблеми теорії, методики, практики», «Музичне мистецтво ХХІ століття: історія, теорія, практика»).

У функціонуванні колективних форм музикування з баянами-акордеонами у складі в Україні можна виділити декілька генеральних напрямків, які характеризуються географічними (регіональними), хронологічними відмінностями, соціокультурними функціями та, як наслідок, репертуаром і цільовою аудиторією. Фольклорний (автентичний) *напрямок* засновується на традиціях і мелосі народного музикування Галичини, Буковини, Закарпаття, гірських регіонів Карпат (весільні капели, троїсті музики, тарафи). Важливою формою сучасного функціонування ансамблів автентичної музики є представництво національної (регіональної, субетнічної) музичної традиції на міжрегіональному, національному та міжнародному рівнях через гастрольну діяльність, участь у міждержавних, транскультурних, поліетнічних заходах, конкурсних та фестивальних акціях, теле- і радіопрограмах, записах аудіо- та відеодисків, інформування та рекламу через інтернет-мережі. Естрадний напрям представлено формаціями орієнтованими на традицію європейського акордеонного та бандонеонного мистецтва (насамперед джаз-, діксі-, ретроколективи), а також джазовими, рок-, поп-колективами етно- і фолк-спрямування, що починають свій розвиток в західноукраїнських територіях від 1920-х років, а загальнонаціонального масштабу набувають від середини ХХ століття (аж до формування оркестрів народних інструментів при театрах естради). Від 1990-х років ці лінії утворюють окреме відгалуження новітніх стильових напрямків *World music*, *Old stile* та подібних форм полікультурних синтезів. Більшість ансамблів цього напрямку формуються з професійних виконавців, функціонують при державних концертних організаціях та установах розважально-відпочинкової сфери.

Численними є форми самодіяльного та аматорського музикування, похідні від міської аматорської музичної культури, своєрідної форми ознайомлення як з музичним мистецтвом свого народу так і великим популярним полінаціональним репертуаром. Професійно-академічний напрямок представляють колективи філармоній, фахових навчальних закладів. Їх класифікація підпорядковується закономірностям академічного камерного та оркестрового мистецтва: однорідні колективи (дуети, тріо, квартети баяністів-акордеоністів, баянно-акордеонні оркестри); мішані

народно-інструментальні колективи; мішані народно-академічні склади; оркестри та великі ансамблі народних інструментів оркестрового типу (з представництвом кількох родин інструментарію за симфонічним принципом з відмінними функціями окремих груп); навчальні колективи (зі складами, продиктованими потребами і вимогами фахової підготовки).

У другому розділі «Ансамблеве концертне виконавство на Львівщині за участі баяна-акордеона» подано принципи формування ансамблево-оркестрового баянно-акордеонного мистецтва Львівщини в контексті фестивально-конкурсних атракцій. Складається із трьох підрозділів.

Зазначено, що баяни та акордеони включені до складів більшості однорідних та мішаних інструментальних та вокально-хореографічних колективів Львівщини. Паралельно в оркестровому мистецтві краю функціонують різноманітні ансамблі малих форм за участі баяна та акордеона. Мішані ансамблі та оркестри народних інструментів з баянами-акордеонами у складі на Львівщини протягом 1950-х – 2000-х років пройшли значну еволюцію як у комплектуванні, так і в розширенні репертуару. Провідні напрямки первісно були орієнтовані на балалаєчно-домрові склади доповнені баянами, котрі у наступні десятиліття (1970–1980-ті роки) доповнили бандури, цимбали, сопілки, гітари, що зумовлено необхідністю охоплення оркестровою практикою студентів. Основу програм становили аранжування класичної та сучасної музики, фольклорні обробки та оригінальні композиції, здійснені переважно керівниками та педагогами закладу й частково доповнені творами фахових композиторів. Такі закономірності властиві й для малих мішаних ансамблів. Водночас до 1970-х років баян входить у практику самодіяльного колективного виконавства, що, з одного боку, було пов'язано з наявністю великої кількості фахово-підготовлених музикантів, а з іншого, – з мобільністю й портативністю інструменту в умовах виїзних виступів.

Протягом 1980 – 2000-х років на основі самодіяльних та навчальних колективів виникають професійні формації фольклорно-автентичного, фольклорно-академічного, естрадно-фольклорного, та академічного спрямування, у тому числі в складі хорових і танцювальних колективів з оркестрово-інструментальними групами, які проводили відносно автономну концертну діяльність. Ряд ансамблевих груп формується у навчальних колективах, опанувавши кращі традиції виконавства та об'єднавши найініціативніших учасників. Їх концертна діяльність, орієнтована на національно-етнічне представництво, набула значущості, як у митецькому житті власного населеного пункту, так і краю загалом.

Колективи Львівщини з баянами-акордеонами у складі опановували різноманітні види музикування: *однорідні ансамблі* – дуети, тріо баяністів, ансамбль баяністів «Гармоніка» та ін.; *мішані інструментальні колективи малих форм* - тріо «Гармонія», ретро-квартет «Галицька ревія», інструментальний квартет Львівської філармонії, ансамбль «Галицькі

кольори» та «Прикарпатські музики»; ансамблі народних інструментів – «Високий замок», «Барви Карпат», «Українські візерунки», «Джерела Карпат», «Трускавчанка», «Галичани», «*Orchestra Vito*», «Намисто», «Галич» та ін.; оркестри народних інструментів у складі ансамблів пісні і танцю чи вокально-хореографічних ансамблів, та навчальних закладів (ЛНМА імені М. Лисенка, ЛДМУ імені С. Людкевича, ДДПУ імені І. Франка, ДДМУ імені В. Барвінського та ін.). Регіональною особливістю слід вважати малу кількість однорідних баянно-акордеонних ансамблевих складів та перевагу фольклорно-орієнтованої репертуарної лінії у вокально-інструментальній та хореографічно-ансамблевій формах.

Виконавські колективи, підпорядковані освітнім, мистецьким, навчальним установам, комерційним мистецьким проектам, виконують функції популяризації національного музичного мистецтва у його календарно- та родинно-обрядових й розважальних формах. Більшість колективів ведуть чималу концертну діяльність за межами регіону та країни, презентуючи український фольклор і пісенно-танцювальну традицію на міжнародному рівні, задіяні у комунікативних формах виконавства (радіо, телебачення, аудіозаписи, кінопродукція) та беруть активну участь у національно-патріотичних, релігійних чи благодійних акціях. Участь баянно-акордеонних ансамблів / оркестрів Львівщини у концертному й фестивально-конкурсному русі засвідчує широту напрямків діяльності їх представників, як переможців (лауреатів, дипломантів), почесних гостей та членів журі (В. Балик, І. Влах, А. Душний, С. Карась, Я. Ковальчук, С. Максимов, Я. Олексів, А. Онуфрієнко, В. Чумак, Ю. Чумак та ін.), ініціаторів та організаторів змагань (А. Душний, С. Карась, С. Максимов, В. Чумак та ін.).

Чисельність представництва та організація концертно-виконавського життя регіону створює сприятливі умови для проведення змагальних акцій. Серед них: огляд-конкурс мистецьких колективів Стрийщини, обласний конкурс дитячих оркестрів народних інструментів (Львів, Дрогобич), конкурс виконавців на народних інструментах «Молоді голоси» (Дрогобич), міжнародний молодіжний музичний фестиваль ім. І. Вимера «Золота троянда» (Львів), зональний конкурс учнів-баяністів музичних училищ Західного регіону України (Дрогобич), конкурс викладачів вищих навчальних закладів культури і мистецтв Львівської області (Львів), Всеукраїнський Відкритий конкурс баяністів-акордеоністів «Візерунки Прикарпаття», Всеукраїнський конкурс виконавців на народних інструментах ім. А. Онуфрієнка, Міжнародний конкурс баяністів-акордеоністів «*Regnum mobile*» (Дрогобич), Міжнародний конкурс баяністів та акордеоністів «Акорди Львова» (Львів).

Проведення на Львівщині серії конкурсно-фестивальних атракцій має на меті залучення широкої маси учасників, зокрема – самодіяльного та фольклорного спрямування, присвячені мистецтву різних етносів України, національних меншин і культур тощо. Серед них - регіональне свято бойківського фольклору «Бойківське подвір'я» (Львів); обласний фестиваль-

конкурс «Музична скарбниця» (Львів); фестиваль української пісні «Золоті трембіти» (Трускавець); Всеукраїнські фестивалі мистецтв «Кришталевий Трускавець» (Трускавець) та «Джерела Моршина» (Моршин); міжнародний фестиваль «Бойківські фестини» (Турка); всеукраїнський козацький фестиваль «Богданові звитяги» (м. Городок, Львівська обл.); фестиваль національних культур Львівщини «Всі ми діти твої, Україно»; міжнародний фестиваль єврейської музики, пісні і танцю «Музичний Лев» та «LvivKlezFest», міжнародний фольклорний фестиваль «Карпатія» (с. Лаврів, Старосамбірський район); міжнародний телевізійний фестиваль української пісні та музики «Горицвіт» (Львів) та ін.

У третьому розділі «Баянно-акордеонне виконавство Львівщини як чинник формування концертного репертуару та педагогічно-методичної бази» розкрито ансамблево-оркестрова практика регіону за участі баяна-акордеона, обґрунтовано внесок митців Львівщини у забезпечення дидактичним репертуаром й висвітлено науково-методичне напрацювання фахівців. Складається із трьох підрозділів.

Розкрито створення оригінального навчального та концертного репертуару як композиторами Львівщини, так і самим керівниками колективів у сфері інструментування, перекладення, аранжування для певного колективу із особливими технічно-виконавськими можливостями. Серед творців оригінальної музики імена А. Батршина, Е. Мантулева, А. Онуфрієнка, Я. Олексіва, І. Онисіва, К. Соколова, Р. Стахніва, В. Чумака, В. Шлюбика. В своїй творчості вони надають перевагу творам для однорідних ансамблів баяністів-акордеоністів. Іншою лінією є створення репертуару для академічних, фольклорних, фольклорно-академічних, фольклорно-естрадных мішаних складів за участі баяна-акордеона. Репертуарним традиціям низки колективів Львівщини властива фольклорна спрямованість (бойківський, лемківський, гуцульський, буковинський, галицький, карпатський, прикарпатський колорит). Водночас, все більшу популярність здобувають оригінальні твори митців краю (В. Клепача, С. Кушнірука, В. Попадюка, Ю. Польового, Д. Слободського, О. Тимків, М. Тимофіїва, В. Шафети та ін.).

Виявлено, що паралельно функціонують колективи, які представляють інонаціональну культуру і орієнтовані на міську аматорську традицію. Прикладом є репертуар Львівського клезмерського ансамблю, тяжіння до виконання польського фольклору та композицій ретро-традиції (ансамбль «Шість злотих»), полікультурну традицію різних епох відтворює фольк-бенд «Бурдон». Створення репертуару для фольклорно-академічних колективів зумовлено виконавськими потребами професійних музикантів. Прикладом є інструментальне тріо «Гармонія» (дві скрипки та баян), творчість якого спрямована на виключно класичний та сучасний репертуар із модерним підходом до інспірації композицій (для прикладу: «Різдвяне попурі»).

Доведено, що творчість для академічних народно-інструментальних колективів як правило включає перекладення та аранжування світової та

національної музики різних стилів та епох, зразки сучасного музичного мистецтва, фольклорні обробки, фантазії, варіації та експериментальні композиції. Характерними рисами для них є звернення до стилістики неофольклоризму, що відображається на рівні образності, трактування жанрової моделі, ансамблевих співвідношень та принципів музикування, ритмо-гармонічних, ладових особливостей та принципів розвитку, що наслідують традиції автентичних ансамблево-інструментальних форм. Окрему складову становлять твори естрадного та фольклорно-естрадного спрямування, як такі, що сприяють входженню у загальнокультурний контент видозмінених композицій із притаманною наскрізною побудовою музичного полотна (напр., «Український танець» К. Соколова).

Аргументовано, що ключові позиції у створенні оригінального ансамблево-оркестрового репертуару дидактичного плану належать І. Вимеру, Г. Казакову, Е. Мантулеву, Я. Олексіву, А. Онуфрієнку та ін., у сфері аранжування та перекладень Л. Боднар, Н. Гатайло, В. Гамару, А. Далекому, А. Душному, Р. Кабалу, Н. Кміть, О. Личенку, С. Максимову, П. Рачинському, Ю. Чумаку та ін. Основу репертуару радянського часу складали перекладення з фольклорною орієнтацією, похідні від традицій народно-ансамблевого музикування, акомпанементи до вокальних, хорових, хореографічних композицій, а також авторські перекладення. Менш численними є оригінальні оркестрові твори (І. Вимера, Я. Олексіва, А. Онуфрієнка, Н. Плаксюка); твори для оркестру з соло академічних та народних інструментів (І. Вимера, В. Задерацького, В. Чумака); оригінальні та перекладні композиції для баяна чи акордеона з фортепіано, симфонічним чи камерним оркестром (А. Батршина, К. Соколова, Р. Стахніва).

Значним здобутком баянно-акордеонної школи Львівщини є надбання міцної науково-методичної бази, яка спрямована на створення та популяризацію виконавських колективів, осмислення їх функціонування, репертуарну політику, навчально-методичне забезпечення, тощо. Прискіпливу увагу приділено укладанню довідникової (А. Душний та Б. Пиц) та розробки науково-методичної (А. Онуфрієнко, Л. Дrajниця, І. Дяк, Ю. Сивинський, С. Хашчеватська, Я. Олексів, С. Карась, О. Геринович, А. Душний і ін.) літератури; упорядкуванню та редагуванню навчально-репертуарного забезпечення (М. Оберюхтін, А. Онуфрієнко, Е. Мантулев, Л. Боднар, А. Душний, В. Шафета, О. Максимова, В. Гамар, Ю. Чумак, Я. Олексів та ін.); публікаціям у фахових виданнях (А. Душного, Р. Кундиса, Е. Мантулева, М. Оберюхтіна, Я. Олексіва, Б. Пица, Л. Посікіри, І. Фрайта, Ю. Чумака, В. Шафети, Н. Сторонської та ін.), публіцистичним працям (В. Собка, М. Фрайта, Б. Пица, М. Михаця, А. Онуфрієнка, А. Душного, І. Кілика, Л. Світлої та ін.).

У дисертації створено теоретичне обґрунтування та запропоновано нове розв'язання проблеми дослідження еволюційних процесів колективного баянно-акордеонного виконавства Львівщини у контексті музичних

національних традицій України ХХ століть. Проведене дослідження й виконання поставлених завдань надали підстави зробити **такі висновки**.

1. Встановлено закономірності історичного розвитку, що вплинули на специфіку формування баянно-акордеонного мистецтва в регіоні. Впровадження баяна-акордеона в ансамблеву практику Львівщини зумовлено специфікою історико-культурної ситуації, політичними колізіями та змінами можливостей самореалізації й соціальних запитів. Запропоновано періодизацію розвитку виконавських колективів за участі баянів-акордеонів: 1) 1920–1940-і роки – професійне становлення естрадного та джазового українського музичного мистецтва; 2) 1940–1960-ті роки – поширення баяну-акордеону в народно-інструментальних колективах, фахових навчальних закладах різних рівнів, у інструментальних групах хорових колективів та ансамблів пісні і танцю в осередках художньої самодіяльності; естрадні колективи із акордеонами у складі набувають професійного статусу та поширюються у аматорських формах музикування й розважальних закладах; 3) 1970–1980-ті роки – створення репертуару для навчальних та академічно-професійних колективів (й прирівняних до них самодіяльних – народних і зразкових) професійними композиторами, що актуалізує значимість функцій баянів-акордеонів; 4) 1990-ті роки – комерціалізація роботи народно-інструментальних колективів, поліфункціональність їх діяльності та репертуару, розширення гастрольної географії, вихід на міжнародний рівень у конкурсному та фестивальному русі, численні записи програм на радіо і телебаченні, створення музичних, документальних фільмів за участі ансамблів регіону з баянами-акордеонами у складі; робота з фольклорним матеріалом набуває глибшої етнографічної достовірності, спостерігається прагнення цілісного відтворення давніх фольклорних взірців, залучення автентичного інструментарію; 5) 2000 роки – тенденції до синтезу автентичного, естрадного, аматорського та академічного музикування, опанування фольклорних взірців і обрядових дійств інших народів, національна спеціалізація інофольклорних колективів (насамперед клезмерських та польських), актуалізація полікультурного синтезу концертних програм, театралізація та візуалізація інструментальної сфери, експериментування у галузі оригінальної композиторської творчості, залучення етнічно-специфічних, естрадних та ретро-форм та літератури до навчальної оркестрово-ансамблевої практики, у естрадному мистецтві – виділення ретро-лінії в репертуарі, популяризація ансамблевого виконавства з баянами-акордеонами у складі через записи CD, аудіо альбомів, музичних фільмів та Інтернет-мережі, участь та організація на теренах регіону конкурсних та фестивальних акцій національного та міжнародного рівня.

2. Висвітлено концертно-виконавську та гастрольну діяльність колективів Львівщини (з баянами-акордеонами у складі), їх функціонування в контексті фахової освіти, репертуарну політику, композиторські напрацювання, методичну й науково-дослідну роботу. Констатовано, що виконавські колективи регіону здійснюють популяризацію національного

музичного мистецтва у його календарно-, родинно-обрядових і розважальних формах. Більшість колективів ведуть чималу концертну діяльність за межами регіону та України, задіяні у комунікативних формах виконавства, активно включаються у національно-патріотичні, релігійні чи благодійні акції. Участь баянно-акордеонних ансамблів Львівщини у фестивально-конкурсному русі засвідчує широту напрямків (фольклорний, естрадний, академічно-професійний, навчальний), множинність представлених складів (однорідні малі та великі ансамблі, мішані склади академічного, естрадного та фольклорного спрямування, вокально-інструментальні колективи, оркестри та інструментальні групи вокально-хореографічних колективів). Їхні представники виступають на провідних фестивалях, конкурсах та творчих змаганнях різних рівнів як переможці (лауреати, дипломанти), почесні гості, члени журі (В. Балик, І. Влах, А. Душний, С. Карась, Я. Ковальчук, С. Максимов, Я. Олексів, А. Онуфрієнко, В. Чумак, Ю. Чумак) та ініціатори та організатори змагань (А. Душний, С. Карась, С. Максимов, В. Чумак).

3. Розроблено типологію різновидів виконавських колективів України і, зокрема, Львівщини з баянами-акордеонами із урахуванням складу, напряму та репертуарної специфіки: 1) *академічні професійні та навчальні* з різновидами складів: однорідні малі ансамблі та оркестри баянів-акордеонів; мішані народно-інструментальні, народно-академічні, фольклорно-естрадні ансамблі; оркестри народних інструментів та оркестри українських народних інструментів; оркестри та ансамблі у складі хорових і хореографічних колективів; 2) *самодіяльні та аматорські* (національні та нацменшин) оркестри та ансамблі у складі аматорсько-самодіяльних театральних, хорових і хореографічних колективів; фольклорно-аматорські та фольклорно-естрадні оркестри й ансамблі непрофільних навчальних закладів / клубної системи; 3) *естрадні та джазоркестри / ансамблі*: теа-джаз, джаз-фолк (етноджаз), етно-колективи; експериментальні, поліетнічні за репертуаром, інструментарієм стилістикою групи; 4) *фольклорно-автентичні* (національні та нацменшин): автохтонні троїсті музики, тарафи, весільні капели, клезмерські оркестри та ін.; реконструктивні колективи спеціалістів з вивчення та відтворення автентики.

4. Шляхом аналізу концертного та дидактичного репертуару здійснено класифікацію творчого доробку митців Львівщини для баянно-акордеонних колективів. З'ясовано, що основу репертуару навчальних оркестрових колективів з баянами-акордеонами складають перекладення творів різностильової та різнонаціональної музики, твори фольклорної орієнтації, з опорою на традиції народно-ансамблевого музикування, акомпанементи до вокальних, хорових і хореографічних композицій та оригінальні ансамблево-оркестрові композиції (Е. Мантулева, С. Максимова, А. Онуфрієнка, Я. Олексіва, І. Онисіва, Ю. Польового, К. Соколова, Р. Стахніва, В. Чумака та ін.), крім того, твори для оркестру з соло академічних та народних

інструментів, оригінальні та перекладні композиції для баяна або акордеона з фортепіано, симфонічним чи камерним оркестрами.

5. Визначено місце, масштаб і значимість колективного музикування на Львівщині за участі баяна-акордеона в українському і світовому мистецтві сьогодення. Виявлено, що сферу колективного музикування феномену сформовано як певну навчальну систему підготовки фахівців у напрямку активізації освітніх процесів. Ключовою позицією є орієнтація на науковий та навчально-методичний контент (науково-фахові видання, статті публіцистичного змісту, довідникова література та посібники, упорядкування та редагування навчально-репертуарного забезпечення тощо), що певною мірою відображає напрацювання колективного музикування Львівщини за участі баяна-акордеона. Визнання мистецькою спільнотою України та зарубіжжя здобутків колективів регіону, практична затребуваність нотної та навчальної літератури авторів, аудіо- та відеозаписи, інформація і записи на ютуб-каналах та інтернет-концерти розкривають соціальну та фахову значущість означеного феномену.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів вивчення колективного баянно-акорденного виконавства на Львівщині у контексті музичних національних традицій України ХХ століття. Перспективною є подальша розробка концептуальних, змістових, організаційних та процесуальних основ формування виконавської майстерності баяністів-акордеоністів у сфері ансамблево-оркестрового виконавства з урахуванням ментальних та полікультурних умов означеного процесу.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження висвітлено в таких працях автора:

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Шафета В. Внесок керівників ансамблів народних інструментів Львівщини у виконавський репертуар, музичну науку і публіцистику. *Наукові записки Тернопільського НПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. 2010. № 1. С. 110–114.

2. Шафета В. Виконавські склади та репертуар мішаних баянних ансамблів Львівщини. *Музикознавчі студії інституту мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. наук. пр.* Вип. 6 / [упор. О. І. Коменда]. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. С. 145–154.

3. Шафета В. Баянно-ансамблеве виконавство Трускавця: соціокультурний аспект. *Музикознавчі студії інституту мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. наук. пр.* Вип. 8 / [упор. О. І. Коменда]. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. С. 68–77.

4. Шафета В. Баян та акордеон у складі естрадних і фольклорно-орієнтованих професійних та самодіяльних колективів. *Науковий вісник НМАУ ім. П. Чайковського: Музичне виконавство і педагогіка: історія, теорія, інтерпретаційні аспекти композиторської творчості* / [автори проекту, ред.-упор.: М. А. Давидов, В. Г. Сумарокова]. Київ : НМАУ, 2011. Вип. 96. С. 272–279.

5. Шафета В. Компонування музики для однорідних ансамблів баяністів (акордеоністів) композиторів Львівщини. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: зб. наук. праць: наук. записки Рівненського державного гуманітарного університету. У 2-х т.* Рівне : РДГУ, 2011. Т. 1. Вип. 17. С. 274–278.

Стаття у науковому зарубіжному виданні

6. Шафета В. Ансамблево-баянне исполнительство и творчество: источниковедческий аспект. *Годишњак Учительског факултета у Врању / главни и одговорни уредник проф., др. Сунчица Денић. Година осма. Врање: Штампa «Аурора», 2020. 134 – 141.*

Статті в інших наукових виданнях

7. Максимова О., Шафета В. Педагогічний репертуар для народних інструментів (з репертуару інструментального тріо «Гармонія»): навч. посіб. Дрогобич : Посвіт, 2011. 118 с.

8. Шафета В., Душний А. Творчий тандем Сергія та Оксани Максимових та їхня проєкція на мистецтво ансамблевої гри. *Молодь і ринок.* 2011. Липень. № 7. С. 53–58.

9. Шафета В., Душний А. Фольклорно-естрадна типологія ансамблевого музикування за участі баяна-акордеона в Україні (остання чверть ХХ століття – сьогодення). *Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка: Педагогічні науки. Серія: Мистецька освіта: історія, теорія, практика.* Березень, 2017. № 2 (307). Ч. 2. С. 30–42.

10. Шафета В., Душний А., Пиц Б. Молода генерація авторів-виконавців баяністів-акордеоністів України: сучасні погляди та перспективи. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [ред.-упоряд. В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Посвіт, 2013. Вип. 5. С. 94–103.

11. Шафета В. Композиторська творчість митців Львівщини та їх внесок у забезпечення дидактичних ансамблево-оркестрових репертуарних потреб. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [ред.-упор. В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Посвіт, 2013. Вип. 6. С. 137–147.

12. Шафета В. Дрогобицькі баяністи-акордеоністи на конкурсі «Науене – 2014» у Латвії: творча співпраця. *Актуальні питання гуманітарних*

наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [ред.-упор. В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Посвіт, 2014. Вип. 9. С. 211-212.

13. Шафета В., Душний А. Приоритети творчества композиторів Львівщини в жанре колективного народно-інструментального музицирования. *Мистецької освіта: історія, теорія, технології: зб. наук. праць* / [за заг. ред. док. пед. наук., проф. Т. А. Смирнової]. Харків : ХНПУ ім. Г. Сковороди, 2015. – С. 50–59.

14. Шафета В., Душний А. Развитие баянно-аккордеонного ансамблево-оркестрового искусства в Западной Украине. *Музыкальная культура в теоретическом и прикладном измерении: сб. науч. ст.* / Кемеров. гос. ин-т культуры; ред. кол.: Е. Л. Кудрина (гл. ред.), А. В. Шунков, Л. Ю. Егле, сост. и науч. ред. И. Г. Умнова. Кемерово : КемГИК, 2016. Вып. 3. С. 67–73.

15. Шафета В., Душний А. Науковий контекст формування засад українського колективного баянно-акордеонного мистецтва на прикладі Львівщини. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [ред.-упоряд. В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Посвіт, 2016. Вип. 16. С. 121–130.

16. Шафета В., Душний А., Паньків М. Типологія самодіяльно-аматорського колективного музикування за участі баяна-акордеона в Україні (друга половина ХХ століття). *Музичне мистецтво ХХІ століття – історія, теорія, практика: збірник наукових праць інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [заг. ред. та упоряд. А. Душного]. Дрогобич – Кельце – Каунас – Алмати : Посвіт, 2017. Вип. 3. С. 79–86.

17. Шафета В. Досягнення баянних ансамблів Львівщини у конкурсних-фестивальних акціях. *Крымские диалоги: культура, искусство, образование*. Симферополь : НИЦ КИПУ, 2011. Вып. 5. С. 30–32.

18. Шафета В. Баянно-акордеонне колективне музикування Львівщини як чинник еволюціонування музично-мистецьких процесів регіону в контексті національних традицій. *Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Умань, 20 жовтня 2011)*. Умань : ПП Жовтий О.О., 2011. С. 216–220.

19. Шафета В. Етапи еволюції колективного музикування Львівщини за участю баяна-акордеона як основа розвитку жанру. *Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ – ХХІ століть: зб. матер. VI міжнар. наук.-практ. конф. (Дрогобич, 07 грудня 2012)* / [ред.-упоряд. А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич : Посвіт, 2012. С. 120–123.

20. Шафета В. Типологія ансамблевого баянно-акордеонного музикування в Україні. *Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ –*

XXI століть: зб. матер. V Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Дрогобич, 22 березня 2012) / [ред.-упоряд. А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич : Посвіт, 2012. С. 97–103.

21. Шафета В. Засадничі пріоритети українського ансамблевого музикування за участі баяна-акордеона. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи: тези I міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених (Дрогобич, 21-22 листопада 2013) / [ред.-упор. В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Посвіт, 2013. С. 214–217.*

22. Шафета В. Компонування композиторів Львівщини для однорідних ансамблів з баянно-акордеонним складом. *VI Всеукраїнська «Музична освіта України: проблеми теорії, методики, практики» та III міжнародна «Творчість для народних інструментів композиторів України та зарубіжжя» наук.-практ. конф. (Дрогобич, 9–10 травня 2013): зб. матер. та тез / [ред.-упоряд. А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич : Посвіт, 2013. С. 349–353.*

23. Шафета В., Душний А. Ансамблеве музикування Трускавець-курорту з позицій виконавського потенціалу та соціальних запитів. *Столична кафедра народних інструментів як методологічний центр жанру: зб. матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. Київ : НМАУ ім. П. Чайковського, 2013. С. 180-182.*

24. Шафета В. Научно-методические приоритеты формирования коллективного баянно-акордеонного исполнительства Львовщины. *Исполнительство на народных инструментах: теория, история, практика: мат. междунар. наук.-практ. конф. (Казань, 10 марта 2014) / [сост. А. А. Усов]. Казань, 2014. С. 295–302.*

25. Шафета В. Очерки ансамблево-оркестрового искусства Львовщины (баянно-акордеонный аспект). *Перспективы работы образовательных учреждений искусства в условиях модернизации художественного образования: мат. II междунар. науч.-практ. педагог. конф. (Белгород, 28 ноября 2014). Белгород : Изд-во БГИИК, 2014. С. 148–156.*

26. Шафета В. Декілька штрихів про Заслужений Прикарпатський ансамбль пісні і танцю України «Верховина». *Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX – XXI століть: зб. матер. та тез VIII міжнар. наук.-практ. конф. (Дрогобич, 05 грудня 2014) / [ред.-упоряд. А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич : Посвіт, 2014. С. 82–84.*

27. Шафета В. Ансамблеве музикування Львівщини на прикладі народного оркестру «Намисто» ЛНУВМтаБ ім. З. Гжицького. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи: тези II міжнар. наук.-практ. конф. (Дрогобич, 25 квітня 2014) / [ред.-упоряд. В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Посвіт, 2014. С. 81–83.*

28. Шафета В. «Різдвяне попурі» із репертуару інструментального тріо «Гармонія»: методико-виконавський аналіз. *VIII Всеукраїнська «Музична освіта України: проблеми теорії, методики, практики» та V міжнародна «Творчість для народних інструментів композиторів України та*

зарубіжжя» науково-практичні конференції (Дрогобич, 30 квітня – 1 травня 2015): зб. матер. та тез / [ред.-упоряд. А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич : Пóсвіт, 2015. С. 86–88.

29. Шафета В., Душний А. Особливості формування засад ансамблевої баянної концертної практики на Львівщині. *Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ – ХХІ століть: зб. матер. та тез ІХ міжнар. наук.-практ. конф. (Дрогобич, 04 грудня 2015) / [ред.-упоряд. А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич : Пóсвіт, 2015. С. 49–51.*

30. Шафета В. Декілька штрихів до фестивалю «День українського баяна та акордеона» у Дрогобичі. *Творчість для народних інструментів композиторів України та зарубіжжя: зб. матер. та тез VI міжнар. наук.-практ. конф. (Дрогобич, 7 травня 2016) / [ред.-упоряд. А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич : Пóсвіт, 2016. С. 32–34.*

АНОТАЦІЇ

Шафета В. В. Еволюція колективного баянно-акордеонного виконавства Львівщини у контексті музичних національних традицій України ХХ століття. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Суми, 2021.

У дисертації систематизовано ансамблево-оркестрове мистецтво Львівщини за участі баяна-акордеона як пріоритетний аспект популяризації феномену у музичній культурі України. Запропоновано періодизацію розвитку колективного баянно-акордеонного музикування, яка складається з п'яти етапів. Визначено особливості формування засад колективного музикування за участі баяна-акордеона на Львівщині з позиції концертної практики. Базовими центрами визначено навчальні заклади Львова та Дрогобича, а також культурні установи Трускавця, Стрия та ін., в яких функціонують ансамблі та оркестри різного виконавського складу.

Колективи регіону класифіковано за принципом діяльності навчальних (у сфері професіоналізації народно-інструментальної освіти), професійні ансамблі та оркестри, за критерієм функціонування ансамблів фольклорного, естрадного та самодіяльного типів. Розкрито значення та вплив фестивально-конкурсного руху Львівщини на популяризацію феномену в Україні та зарубіжжі, й визнання діяльності колективів та організаторів мистецькою спільною світу.

У роботі проаналізовано композиторську творчість Львівщини (Е. Мантулева, Ю. Польового, Я. Олексіва, І. Онисіва А. Онуфрієнка, К. Соколова, Р. Стахніва, В. Чумака та ін.) для колективів із баянно-акордеонним складом як чинник формування виконавського мистецтва (твори для однорідних ансамблів; для академічних, фольклорних, фольклорно-академічних, фольклорно-естрадных мішаних складів;

оркестрові композиції) й визначено їхній внесок у забезпечення дидактичного репертуару. Доведено значення науково-методичного напрацювання фахівців Львівщини як вагомого фахового базису в контексті розвитку колективного баянно-акордеонного музикування.

Ключові слова: Львівщина, баян-акордеон, ансамбль, оркестр, колектив, виконавство, конкурсно-фестивальна діяльність, композиторська творчість, науково-методичне напрацювання.

Шафета В. В. Эволюция коллективного баянно-акордеонного исполнительства Львовщины в контексте музыкальных национальных традиций Украины XX века. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.03 – музыкальное искусство. – Сумской государственной педагогической университет имени А. С. Макаренка, Сумы, 2021.

В диссертации систематизировано ансамблево-оркестровое искусство Львовщины с участием баяна-акордеона, как приоритетный аспект популяризации феномена в музыкальной культуры Украины. Обоснованно периодизацию развития коллективной баянно-акордеонной практики, которая состоит из пяти этапов. Определены особенности формирования основ коллективного музицирования с участием баяна-акордеона на Львовщине с позиции концертной практики. Базовыми центрами выступают учебные институции Львова и Дрогобыча, а также культурные организации Трускавца, Стрия и др., в которых функционируют ансамбли и оркестры различного исполнительского состава.

Коллективы региона классифицированы по принципу деятельности учебных (в сфере профессионализации народно-инструментальной образования), профессиональные ансамбли и оркестры, по критерию функционирования ансамблей фольклорного, эстрадного и самодеятельного типов. Раскрыто значение и влияние фестивально-конкурсного движения Львовщины в контексте популяризации феномена в Украине и зарубежье, признания деятельности коллективов и организаторов (А. Душного, С. Максимова, Я. Олексива, В. Чумака, и др.) творческим сообществом мира.

В работе проанализировано композиторское творчество представителей Львовщины (Э. Мантулева, Я. Олексива, А. Онуфриенко, И. Онысива, Ю. Полевого, К. Соколова, Р. Стахива, В. Чумака и др.) для коллективов с баянно-акордеонным составом, как фактор формирования исполнительского искусства (произведения для однородных ансамблей; для академических, фольклорных, фольклорно-академических, фольклорно-эстрадных смешанных составов; оркестровые композиции) и определен их вклад в обеспечение дидактического репертуара. Доказано значение научно-методического обеспечения специалистов Львовщины в контексте развития коллективного баянно-акордеонного музицирования

Ключевые слова: Львовщина, баян-аккордеон, ансамбль, оркестр, коллектив, исполнительство, конкурсно-фестивальная деятельность, композиторское творчество, научно-методические работы.

Shafeta V. V. Evolution of collective bayan-accordion performance of Lviv region in the context of musical national traditions of Ukraine of the XX century. – The manuscript.

The dissertation for obtaining the scientific degree of Candidate of Art History specialty 17.00.03 Musical Art. – Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Sumy, 2021.

The dissertation systematizes the ensemble and orchestral art of Lviv region with the participation of bayan-accordion as a priority aspect of popularization of the phenomenon in the musical culture of Ukraine. The scientific component is substantiated and the evolutionary periodization of the object of study. Peculiarities of forming the principles of collective music making are determined with the participation of bayan-accordion in Lviv region from the standpoint of concert practice. The basic centers are educational institutions of Lviv and Drohobych, and therefore, centers of cultural and artistic life of Lviv, Drohobych, Truskavets, Stryi, etc., in which we observe diversity ensembles and orchestras of diverse performances.

Collective in the region are classified on the principle of educational activities (in the field of professionalization of folk instrumental education), professional ensembles and orchestras, by the criterion of functioning of ensembles of folk, variety and amateur types. The significance and influence of the festival-competition movement of Lviv region are revealed to popularize the phenomenon in Ukraine and abroad and recognition of the activities of collective and organizers of the artistic community of the world.

The work is proposed compositional work of representatives of Lviv region (A. Onufrienko, E. Mantulev, K. Sokolov, V. Chumak, Y. Polevoy, J. Oleksiv, R. Stakhniv, I. Onysiv, etc.) for groups with bayan-accordion composition, as a spectrum of formation of performing arts (works for homogeneous ensembles; for academic, folklore, folk and academic, folk-variety mixed ensembles; orchestral compositions) and their contribution is determined in providing didactic repertoire. Brought the importance of scientific and methodological work specialists of Lviv region of the outlined direction as a significant professional basis in the context of national heritage.

Key words: Lviv region, bayan-accordion, ensemble, orchestra, collective, performance, competition and festival activities, composer creativity, scientific and methodological development.

Підписано до друку 02.04.2021. Формат 60x90/16. Гарн. News Times.
Друк ризогр. Папір офсет. Умовн. Друк. Арк.. 0,9.
Тираж 100 прим.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
СумДПУ імені А. С. Макаренка
40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.